

Útmutató osztatlan tanárképzésben és diszciplináris végzettségre épülő vagy azzal párhuzamosan végezhető, illetve BA/BSc végzettségre épülő rövid ciklusú tanárképzésben záróvizgázó hallgatóknak¹

Felkészülés

Tanulmányai során Ön elsajátította a pedagógiai és pszichológiai kurzusok ismeretanyagát, részt vett a tantárgyaihoz kapcsolódó szak módszertani kurzusokon és a köznevelési gyakorlatokon. A komplex szóbeli vizsgán a megszerzett ismeretekről kell számot adnia. Útmutatónk ehhez kíván segítséget nyújtani.

A komplex szóbeli vizsga témaköreit a tanári kompetenciák köré szerveztük.² A témakörök tartalmazzák - a neveléstudományi stúdiumok és a pszichológiai kurzus szerinti bontásban - azokat a fogalmakat, amelyek köré ismereteit rendezheti. A kurzusokon megismert, a vizsga teljesítéséhez is kötelező szakirodalom (kijelölt oldalszámokkal) szintén a fenti bontásban támogatja munkáját.

Ahogy az a témakörökben is látható, a vizsgán a nyolc kompetencia közül az egyik lesz az Ön témaköre. Ezek a témakörök, a tanári kompetenciák összetettségének megfelelően átfogóak, ezért valamennyi témakörhöz részletes, segítő kérdések tartoznak. A leghatékonyabb stratégia, ha megpróbál válaszolni az egyes témakörökhöz kapcsolódó kérdésekre tanulmányai alapján, a kurzusokon feldolgozott, és itt is megjelenített szakirodalmak, valamint saját gyakorlata és portfólió-dokumentumai segítségével.

A vizsgán

A komplex szóbeli vizsgán egy témakört fog kihúzni, és csak egy-egy kérdést fog kapni mind a négy területről. Ez alól kivétel a 3. témakör, ahol a tantárgyainak megfelelő szak módszertani melléklet lesz az irányadó.

A témakörrel kapcsolatban a komplex szóbeli vizsgán az alábbi elvárásaink vannak:

- ismerje a témakörhöz tartozó, a témakörben felsorolt fogalmakat, jelenségeket; vagyis a kapott kérdésekhez megfogalmazott válaszaiban használja fel a terület kulcsfogalmait. FONTOS! Egy-egy témakörben egy-egy kulcsfogalom többször is szerepelhet (mert az adott fogalom több diszciplinában is megjelenik), illetve egy-egy átfogóbb kulcsfogalom alá nem minden oda tartozó fogalom kerül felsorolásra (ilyenkor ez egyfajta hangsúlyozás kíván lenni, de Önnek minden odatartozó fogalmat ismernie szükséges).
- legyen képes ezen fogalmakhoz, jelenségekhez legalább egy-egy modellt vagy tudományos megközelítést, elméletet társítani;
  - o Fontos! Lehetnek olyan esetek, amikor egy modellhez neveléstudományi és pszichológiai ismeretkörök, tudáselemek is kapcsolódnak. Ezekben az esetekben elvárás, hogy mindkét diszciplína szempontjából térjen ki a definícióra, mindkét diszciplína területéről hozzon legalább egy-egy magyarázó modellt!
- legyen képes a képzés során vagy a korábbi tanári pályafutása alatt szerzett tapasztalatai alapján a neveléstudományi, pszichológiai ismereteit saját és a köznevelés gyakorlatával összekapcsolni;
  - o Ennek bemutatására javasoljuk a portfólió elemeiből példákat, szemléltető jelenségeket meríteni a tételhez.
  - o FONTOS, hogy felelete ne kizárólag a kulcsfogalmak mentén történjék, illetve ne csak a szakirodalmak tartalmát ismertesse, hanem a témakörökhöz feltett kérdésekre fogalmazzon meg olyan válaszokat, amelyek reflektálnak a saját gyakorlatára vagy a gyakorlatai során megfigyelt iskolai gyakorlatokra.
  - o Kösse össze a témakörhöz kapcsolódó megközelítéseket, modelleket, eljárásokat saját jövőbeli, tervezett gyakorlatával.

¹ Elfogadva a Pedagógusképző Központ Tanácsa 7/2025. (02.24) számú határozatával. Közzétéve 2025. március 4-én a Pedagógusképző Központ honlapján: <https://pedagoguskepzoekozpont.pte.hu/hu/hallgatoknak/rovid-ciklusu-tanarimesterkepzes-2022-toi>

² Képzési és kimeneti követelmények https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1300008.emm

1. témakör – A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesítése

1.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanulásméleti kérdések

- Milyen eszközöket ismert meg a képzés során saját, kollégái és tanítványai és gondozóik nézeteinek feltárására a tanulással, tanítással, iskolával, a diákléttel, tanársággal kapcsolatban?
- Melyik eszközt használná a nézetek feltárására tanítványai körében és hogyan?
- Miért fontos a nézetek feltárása? Milyen értékeket javasol artikulálásra a tanárok, valamint a diákok részére?
- Hogyan járulhat hozzá a tanulói személyiségfejlesztéshez az egyéni bánásmód a tanulási-tanítási folyamat során?
- Hogyan mutatná be a tanulói diverzitás, az egyéni bánásmód egy lehetséges módját H. Gardner többszörös intelligenciák elmélete alapján, azaz az individuális intelligencia-profilok kiindulási pontjaként, és az ennek feltárására alkalmas eszközt!
- Hogyan tervezné bele Kolb tapasztalati ciklusát egyik tantárgya egy választott témakörében? Miért fontos a tanulók szempontjából, hogy legalább egy ciklus minden fázisában minden egyes tanuló részt vehessen?

Fogalmak: pedagógiai nézetek, metafora-elemzés, gondolattérkép, a kooperatív tanulásszervezés alapelvei, 8 tanári kompetencia, érzelmi intelligencia, erőszakmentes kommunikáció, különös bánásmódot igénylő tanuló, SNI, BTMN, gardneri intelligenciaprofil, tanulási stílusok, diverzitás

Nevelésszociológiai kérdések

- Hogyan definiálják a tanulók közötti különbségeket a vonatkozó jogszabályok?
- A különböző tőkeelméletek alapján mutassa be tudományos szempontból a tanulókat érintő társadalmi különbségek hatását iskolai kontextusban!
- Definiálja a társadalmi mobilitás fajtáit és mutassa be, hogy ebben milyen módon játszhat szerepet az iskola, illetve az egyes pedagógusok!
- Milyen módon ismeri fel a tanulók közötti különbségeket a gyakorlatban? Miféle iskolai szocializációs gyakorlatokat működtet az egyéni bánásmód sikeres megvalósítása, valamint a hatékony fejlesztés érdekében?
- Válasszon ki legalább három, tanulói különbségeket meghatározó fogalmat! Hogyan jelennek meg ezek az iskolai környezetben és milyen háttértényezőkre utalhatnak ezek?
- Saját tárgyához kapcsolódóan milyen, az egyéni bánásmódot igénylő tanulók hatékony fejlesztését, differenciálását lehetővé tevő pedagógiai eszközöket, eljárásokat, módszereket használna?

Fogalmak: szocializáció, bikulturális szocializáció, inter- és intragenerációs mobilitás, kulturális tőke elmélet, esélyegyenlőség, méltányosság, interszekcionalitás, diverzitás, hátrányos- és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló, védelemben vett gyermek, lemorzsolódással veszélyeztetett tanuló, különleges bánásmód.

Problématörténeti kérdések

- Melyek a gyermekszemlélet főbb fejlődéstörténeti csomópontjai, változásai?
- Napjainkig bezárólag milyen tendenciák érvényesülése azonosítható?

Fogalmak: gyermekkép, gyermekszemlélet, gyermekfelfogás, gyermekstátusz változása a történelemben, gyermekkortörténet

Pszichológiai kérdések

- Miért szükséges az egészségfejlesztő iskola?
- A tehetségmodellek alapján az iskolai tehetségfejlesztés milyen formáit, szintereit tartja potenciálisan hatékonyaknak? Miért?
- Mivel jár a pedagógus, a gyermek és a szülő számára, ha a problémás viselkedést tünetként értelmezzük?

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Milyen intézményi előírásokat ismer a különleges bánásmódot igénylő tanulók csoportjaival kapcsolatban. Mutasson be egy lehetséges tanórai differenciálást a saját műveltségi területen!

Fogalmak (pszichológia és köznevelés): kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló, tanulási nehézség, egyéni bánásmód, hátrányos helyzet; magatartási probléma, a probléma mint tünet; kiemelten tehetséges gyermek, tehetségmodellek; tanórai differenciálás; iskolai egészségfejlesztés

1.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott szakirodalom

Nevelés- és tanulásméleti kötelező szakirodalom

1. tétel Dudás, M. (2006). A belépő nézetek feltárása – bevezetés a „saját pedagógiába”. In *Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez* (pp. 150–170).
2. tétel Vámos, Á. (2003). Metafora a pedagógiai kutatásban. *ISKOLAKULTÚRA: PEDAGÓGUSOK SZAKMAI-TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA*, 13(4), 109–112.
3. tétel Dezső Renáta Anna (2022): *Intelligenciák - más-kép(p)*. 3. fejezet: Gardneri intelligenciák az ezredfordulón. Budapest: Gondolat, pp. 41-59, [Dezső Renáta Anna: Intelligenciák - más-kép\(p\) \[Magyar Elektronikus Könyvtár - MEK-24582\]](#) (oszk) [Dezső Renáta Anna - Intelligenciák - Más-Kép \(P\) | PDF \(scribd\)](#) [Intelligenciák - más-kép\(p\)](#) (pealib pte)
4. tétel Armstrong, Thomas – Dezső Renáta Anna: *Intelligencia-profil kérdéssor*. In: Dezső Renáta Anna (2014) (szerk.): *Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával*. Pécs: PTE BTK NTI [Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával : megvalósított és reflektált óratervek a PTE tanárképzésében](#) (oszk) pp 21-22
5. tétel Lukács István (2006): *Tanulási stílus*. In: Nahalka István (szerk.): *Hatékony tanulás*. Budapest: ELTE PPK NTI [Hatékony tanulás](#) (oszk) pp. 70-75, 151-157
6. tétel Dezső Renáta Anna (2015): *A diverzitás lehetséges elméleti keretei a neveléstudományokban. Autonomia és Felelősség*, 1. évf., 1. sz., pp. 32-44 – ISSN 2415-9484 URL: [Autonomia-es-Felelosseg-Nevelestudomanyi-Folyoirat-1evf-2015-1sz.pdf](#)

Ajánlott irodalom

1. Arató, F. (2020). A neveléstudományok gyermekképeről pedagógusoknak. In *Autonomia és felelősség*, Vol. V(1–4), 5–40.
2. Mrázik, J. (2016). *Tanárkép, pedagógus pályakép, önreflexió*. Globe Edit. pp. 14-18.
3. Bárdossy, I., & Dudás, M. (2011). *Pedagógiai nézetek. Tanári mesterképzést bevezető tanulási/tanítási program oktatók és hallgatók számára*. Pécsi Tudományegyetem.
4. Szivák, J. (2002). *A pedagógusok gondolkodásának kutatási módszerei*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó.

Nevelésszociológiai kötelező szakirodalom

1. Varga Aranka (szerk.) (2015): *A nevelésszociológia alapjai*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 103-163, 183-272 <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/15560>
2. Orsós Anna (szerk.) (2015): *A romológia alapjai*: PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 79-116, 249-270. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/34858?show=full>
3. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. <https://njt.hu/jogszabaly/2011-190-00-00>
4. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. <https://njt.hu/jogszabaly/1997-31-00-00>
5. Varga Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 17-64. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23810>

Problématörténeti kötelező szakirodalom

1. Pukánszky Béla (2004): Fejezetek a gyermekkor és a családi nevelés történetéből. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 2004. 259-330.
2. Pukánszky Béla (2015): A gyermekkortörténet historiográfiája. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/a_gyermekkortrtnet_historiogrffija.html

Ajánlott irodalom

1. Németh András (2004): Az európai család változásai. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 2004. 241-259.

Pszichológiai kötelező szakirodalom

1. N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. Osiris Kiadó, Bp. III. kötet 35-51 és 171-240.

Köznevelési gyakorlat kötelező szakirodalma

[2011. évi CXCV Törvény a köznevelésről 4.§, és 47. §](#)

2. témakör – A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése

2.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanulásméleti kérdések

- Milyen módszertani megközelítést ismer, amely egyszerre elősegíti a tudáselsajátítás és a személyes és szociális kompetenciák fejlődését, miközben a közösség fejlődéséhez is hozzájárul?
- Melyek a sajátosságai ennek a megközelítésnek, a többi módszertanhoz képest?
- Hogyan alkalmazná a saját osztályában ezt a módszert közösségfejlesztésre, differenciálásra, demokratikus szempontú közösségfejlesztésre,
- Hogyan garantálja a bemutatott módszertan az értékek sokféleségének megjelenését, mások véleményére való nyitottságot, egymás tiszteletben tartását?
- Milyen szocializációs módszerekkel segítené elő egy osztály közösséggé alakulását, és hogyan alkalmazná ezeket a gyakorlatban? Hogyan mutatná be ezeket példákon keresztül?
- Hogyan teremtené olyan pedagógiai helyzeteket, amelyek a tanulók demokratikus értékek iránti elköteleződését és felelős társadalmi szerepvállalását támogatják?
- Milyen eszközökkel és módszerekkel biztosítaná az iskola világában az értékek sokféleségének elfogadását, különös tekintettel az etnikai és nemzetiségi sokszínűségeire?

Fogalmak: a kooperatív tanulásszervezés alapelvei és struktúrái, kooperatív szerepek, erőszakmentes konfliktuskezelés, én-közlés, aktív hallgatás, 6 lépéses verségmentes módszer, moderátoriskola, személyes kompetenciák, szociális kompetenciák, differenciált tanulásszervezés, szocializáció, értékpluralizmus

Nevelésszociológiai kérdések:

- Mi jellemzi a diverz tanulói csoportokat, közösségeket?
- Milyen attitűd, továbbá milyen pedagógiai eszközök szükségesek ahhoz, hogy esélyteremtő, biztonságos iskolai, osztálytermi légkört biztosítson a pedagógus?
- Milyen tanári attitűdöt, tudást és gyakorlatot várnak el a különböző társadalmi együttélési stratégiák alapján létrejövő iskolák vagy osztályközösségek?
- Hogyan hat a tanulók interaktív tanulási módja a nyelvi hátrányra és a kommunikatív kompetenciára?
- Hogyan magyarázná el részletesen, akár példákkal szemléltetve, az interkulturalitás, az inklúzió és a minőségi oktatási környezet összefüggését a társadalmi együttélési stratégiák keretrendszerében?

Fogalmak: együttnevelés, szegregáció, szeparáció, marginalizálódás, integráció, inklúzió, inkluzív pedagógiai környezet, nyelvi hátrány, inter- és multikulturális társadalom, inter- és multikulturalizmus.

Problématörténeti kérdések:

- Hogyan és milyen eszközökkel szolgálják a köznevelési intézményekben a közösség összetett és egyben az egyediségeket tiszteletben tartó identitásának őrzését (tekintettel az emberi jogi, demokratikus, európai, nemzeti-kulturális, nemzetiségi, kisebbségi identitást egyaránt ápoló, befogadó, inkluzív iskolai közösségben létező osztályközösségre)?

Fogalmak: közösségi identitás, identitásőrzés, emberkép, intézményesült nevelés, értékátadás

Pszichológiai kérdések

- Mit tehet egy pedagógus azért, hogy az osztálya jó közösséggé váljon?
- Hogyan alakulhatnak ki a normák egy osztályközösségben? Milyen lehet ezen normákhoz az egyes tanulók viszonya?
- Mikor érdemes kerülni a versengést, és mikor érdemes kerülni az együttműködést?

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Milyen pedagógiai módszereket emelne ki a tanulói közösségek hatékony fejlesztése érdekében?

Fogalmak (pszichológia és köznevelés): az osztály, mint csoport, csoportfolyamatok és normák, inkluzív közösség, versengés és együttműködés, proszociális viselkedés, társas kapcsolatok életkori alakulás, közösségfejlesztés

2.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott szakirodalom

Nevelés- és tanuláseleméleti kötelező szakirodalom

1. tétel Arató, F., & Varga, A. (2012). *Együtt-tanulók kézikönyve – Bevezetés a kooperatív tanulásszervezés rejtelseibe* (Átdolgozott, bővített kiadás). Mozaik Kiadó. 14-72.
2. tétel Goleman, D. (2002). *Érzelmi intelligencia a munkahelyen*. EDGE 2000, Budapest. 11. fejezet.
3. tétel Gordon, T. (2001). *Tanítsd gyermeked (ön)fegyelmre!* Assertiv Kiadó, Budapest. 135-301.

Ajánlott irodalom

1. Nissen, P. & Iden, U. (1999). *Moderátoriskola*. Műszaki Könyvkiadó.
2. Arató F. (2016). Mítoszok és félreértések a kooperatív tanulásszervezéssel kapcsolatban. *Autonómia és felelősség*, Vol. 2, Iss. 1; pp. 43-56 [Autonómia és Felelősség, II. évf., 2016/1. sz. \(pea lib\)](#)
3. Bárdossy, I., Dudás, M., Pethőné Nagy, Cs. & Priskinné Rizner, E. (2002). *A kritikai gondolkodás fejlesztése – az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei*. Tanulási segédlet pedagógusok és pedagógusjelöltek számára a saját élményű tanuláshoz. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
4. Mrázik Julianna (2015). *Nevelés és iskola*. Ad Librum Kiadó. ISBN 978 615 5110 74 0 pp.75-83.

Nevelésszociológiai kötelező szakirodalom

1. tétel Varga Aranka (szerk.) (2015): *A nevelésszociológia alapjai*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 161-182, 241-272, 273-294. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/15560>
2. tétel Orsós Anna (szerk.) (2015): *A romológia alapjai: PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék*. 209-248. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/34858?show=full>
3. tétel Varga Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 17-64. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23810>

Problématörténeti kötelező szakirodalom

1. Németh András (2004): *Az ember és „világainak” változásai*. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 11-98. (kiemelten: 53-98.)
2. Németh András (2004): *A modern európai iskola kialakulása és fejlődése*. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 427-456.
3. Pukánszky Béla (2004): *A nőnevelés évezredei*. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 331-398. (kiemelten: 364-398.)
4. Kozma Tamás: *Az összehasonlító neveléstudomány alapjai*. Új Mandátum Kiadó, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom

1. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla (2005): *Neveléstörténet. Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Budapest.

2. Pálmai Dóra – Takács Zsuzsanna Mária – Vörös Katalin (2015): Vázlat a magyar intézményes leánynevelés fejlődéséről. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/vzlat_a_magyar_intzmnyes_lenynevelsrl.html
3. Pukánszky Béla (2006): *A nőnevelés évezredei*. Gondolat Kiadó, Budapest.
4. Gordon Győri János (2004): A kulturális összehasonlító pedagógia alapjai, eredményei, valamint jelentősége a mai magyar pedagógiában. *Iskolakultúra*, XIV. évf. 2. szám. 66-101.
<https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/19996/19786>

Pszichológia kötelező irodalom

N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Bp. II. Kötet 135-263.

Köznevelési gyakorlat kötelező szakirodalma

N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Bp. II. Kötet 135-263.

3. témakörhöz – A szakmódszertani és a szaktárgyi tudás

Ehhez a tételhez javasolt a tantárgyi szaktanszékek kötelező és ajánlott irodalomlistáját figyelembe venni! (lásd külön dokumentumban)

3.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanuláselméleti és nevelésszociológiai kérdések

- Melyek azok a legfontosabb nevelésméleti, tanuláselméleti és nevelésszociológiai megközelítések, amelyeket tantárgyaitól függetlenül, vagyis mindkét tantárgyában és egyéb pedagógiai tevékenységeiben érvényesíteni szeretne?

Problématörténeti kérdések

- Milyen tanulási és tanítási módszereket ismer?
- Hogyan mutatná be, magyarázná el a lényegét az egyik kiválasztott módszernek, kitérve annak fejlődéstörténeti változásaira a modern iskolarendszer kialakulásától napjainkig?

Fogalmak: tanulási módszer, tanítási módszer

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Milyen jellemző tanulási-tanítási stratégiákat módszereket és eljárásokat lát megvalósíthatónak a saját műveltségterületén? Mutasson be egyet közülük!

Fogalmak: ismeretek elsajátítása, megértés; tudástranszfer; képességek fejlesztése,

3.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott irodalom

A többi tételhez felsorolt irodalmat érdemes alapul venni, továbbá az összefüggő gyakorlatának és a portfólió reflexióinak tanulságait.

Köznevelési gyakorlat kötelező irodalma

Burgetti Mónika (2005) : 101 ötlet innovatív tanároknak. Jedlik Oktatási Studio, Budapest -Hatékony tanulásszervezési módok (5-22)

<https://www.jos.hu/Konyv/0013/index.html> (2025. 01.20.)

Hatályos szabályozó dokumentumok

- NAT 2020: A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
<https://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk20017.pdf>
- Kerettantervek: A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat

4. témakörhöz – A pedagógiai folyamat tervezése

4.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanulásméleti kérdések

- Hogyan vélekedik központi módszertani irányelvek megvalósíthatóságáról?
- Hogyan tervezi meg a célkitűzéseit a pedagógiai tervezés során? Milyen összefüggésben van ez a tevékenység az elvárt kimeneti kompetenciákkal?
- Hogyan tervezne olyan tanulási folyamatot, amely garantáltan minden egyes tanulót, az életkori sajátosságainak megfelelő szinten von be a tanulás folyamatába? Milyen egyéb sajátosságokat, tényezőket venne figyelembe a tervezéskor?
- Milyen megközelítések, modellek, módszertanok segíthetnek ebben?

Fogalmak: Nemzeti Alaptanterv 2020, Kerettantervek, elvárt kimeneti követelmények, kompetencia-alapú tudásfelfogás, pedagógiai program és helyi tanterv; tanmenet, tematikus tervezés, óravázlat, foglalkozásterv; tanulási eredmény; kognitív fejlődésmodellek és életkori sajátosságok

Nevelésszociológiai kérdések

- A pedagógiai folyamat tervezése során milyen módon veszi figyelembe a különböző szocializációs terek (informális, formális, non-formális) sajátosságait? Miként szükséges figyelembe venni a bikulturális szocializáció érvényesülését?
- Emeljen ki olyan értékeket, amelyeket a diverz tanulói környezet szükségleteit szem előtt tartva a pedagógiai folyamat tervezése során figyelembe kell vennie!
- Kikkel szükséges együttműködnie a valamennyi tanulóra érvényes hatékony kimenet érdekében?
- Válasszon ki egy tanulói csoportot (például sajátos nevelési igényűek, cigány, roma tanulók, hátrányos helyzetűek, gyermekvédelemben élők, tehetségazonosítottak, stb.). Kikkel tartja szükségesnek az együttműködést a választott tanulói csoport sikeres iskolai előrehaladása érdekében?

Fogalmak: szocializáció, szocializációs színterek, bikulturális szocializáció, inkluzív pedagógiai környezet, ágencia

Problématörténeti kérdések

- Hogyan értékelné saját szaktárgyának szerepét, jelentőségét, annak esetleges változásait a jelenleg érvényben lévő jogi szabályozók tükrében?
- Mely hazai nevelési-oktatási jogszabályok tekinthetők a 19. századtól napjainkig meghatározónak? Miben mutatkozik meg ezek jelentősége?

Fogalmak: nevelési-oktatási jogszabályok, oktatási törvényhozás, iskolaügy szabályozása

Pszichológiai kérdések

- Mutasson be egy példát, hogyan tudja felhasználni az értelmi (kognitív) fejlődés tetszőleges pszichológiai modelljét arra, hogy a pedagógiai folyamatot a tanulók életkori sajátosságait figyelembe véve tudja szervezni!

Fogalmak (pszichológia és köznevelés): alaptanterv, kerettanterv, pedagógiai program és helyi tanterv; tanmenet, tematikus tervezés, óravázlat, foglalkozásterv; tanulási eredmény; kognitív fejlődésmodellek és életkori sajátosságok

4.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott szakirodalmak

Nevelés- és tanuláseleméleti kötelező szakirodalom

1. Arató, F., & Varga, A. (2012). *Együtt-tanulók kézikönyve – Bevezetés a kooperatív tanulásszervezés rejtelmeibe* (Átdolgozott, bővített kiadás). Mozaik Kiadó. 96-138.
2. Dezső Renáta Anna (2014) (szerk.): *Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával*. 1-2; 4-11; 13. fejezetek Pécs: PTE BTK NTI [Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával : megvalósított és reflektált óratervek a PTE tanárképzésében](#) (oszk)
3. NAT 2020: A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról <https://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk20017.pdf>
4. Kerettantervek: A 2020-as NAT-hoz illeszkedő tartalmi szabályozók https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat

Ajánlott irodalom

1. Arató, F. (2020). A neveléstudományok gyermekképeről pedagógusoknak. In *Autonómia és felelősség*, Vol. V(1-4), 5-40.
2. Nahalka István (szerk.): *Hatékony tanulás*. 1. fejezet. 1. fejezet: A tanulás pedagógiai értelmezése (Nahalka István), 1.2. fejezet: A tanulás pszichológiai értelmezése (Gaskó Krisztina). Budapest: ELTE PPK NTI [Hatékony tanulás](#) (oszk) pp. 9-40.

Nevelésszociológiai kötelező szakirodalom

1. Varga Aranka (szerk.) (2015): *A nevelésszociológia alapjai*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 79-136. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/15560>
2. Varga Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 87-122. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23810>

Problématörténeti kötelező szakirodalom

1. Kelemen Elemér (2002): *Hagyomány és korszerűség. Oktáspolitikai a 19-20. századi Magyarországon*. Társadalom és oktatás 18. Oktatókutató Intézet – Új Mandátum Kiadó, Budapest. (kiemelten: 17-70. A magyar oktatási törvénykezés története)

Ajánlott irodalom

1. Nagy Péter Tibor (2011): *A növekvő állam árnyékában. Oktatás, politika 1867-1945*. Gondolat, Budapest.

Pszichológiai kötelező irodalom

1. N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Bp. I. Kötet 453-471.

Köznevelési gyakorlat kötelező irodalma

1. Kotschy, B., Az iskolai oktatómunka tervezése. Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához (szerk. Falus Iván) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2010. 468–486
<https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/falus-ivan-szerk-didaktika-nemzeti-tankonyvkiado-bp-2003-1291> letöltve: 2025. 01. 15.

5. témakör – A tanulás támogatása, szervezése és irányítása

5.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanulásméleti kérdések

- Milyen tanuló- illetve tanulásközpontú módszertanokat ismer? Miért fontos a tanulásra és a gyerekek adottságaira építeni a tanulási folyamatot?
- Hogyan garantálná az egyénre szabott tanulást, az érdeklődés folyamatos fenntartását, miközben a probléma-megoldó képességek fejlődését is szem előtt tartja?
- Hogyan garantálná az együttműködési képességek fejlesztését a saját tanóráin?
- Miért tartja fontosnak figyelembe venni a tanulók igényeit és szükségleteit a tanulási folyamatban? Hogyan garantálná, hogy biztosan erre épüljön a kivitelezett tanulási-tanítási folyamat?
- Miért fontos a társas-megértés elősegítése a tanórákon, és hogyan figyelne erre oda minden egyes tanóráján?
- Milyen módszereket és stratégiákat alkalmazna annak érdekében, hogy a tanulási környezet társas és emocionális feltételei támogassák a tanulók közösséggé formálódását és szocializációját?
- Ismertessen egyéni összefüggő gyakorlata időszakából egy-egy Ön által jól sikerültnek, illetve kevésbé jól sikerültnek ítélt tanórát! Indokolja választásait, elemezze a lebonyolítás lehetséges kritikus pontjait!
- Hogyan reagálna, ha nem működik, amit megtervezett?

Fogalmak: egyénre szabott tanítás, egyéni haladási ütemterv, a tanulás facilitálása, mediálás, vereség- és erőszakmentes konfliktuskezelés, formatív és metakognitív értékelés

Nevelésszociológiai kérdések

- Melyek azok a fogalmak és tanulásszervezési módok, amelyek segítik a diverz tanulói környezetben a sikeres tanulás támogatását? Hogyan határozná és írná le ezeket?
- Milyen módon játszik szerepet a rejtett tanterv a tanulástámogató folyamatban?
- Hogyan magyarázná el az inklúzió fogalmának fejlődését? Hogyan írná le az inkluzív környezet sajátosságait, vázolná fel annak fejlesztési lehetőségét?

Problématörténeti kérdések

- Az intézményes oktatás tárgyi környezetének változásai milyen pedagógiai eszméket, elképzeléseket tükröznek, illetve hogyan hat(hat)nak a jelen oktatási gyakorlatára?

Fogalmak: oktatás tárgyi környezete, taneszközök, tankönyvek, iskolai tér, reflektivitás, rejtett tanterv, bloom-i kognitív taxonómia

Pszichológiai kérdések

- Milyen lépéseken keresztül igyekezne enyhíteni, átalakítani egy fix gondolkodásmódú diák sikerre vagy kudarcra adott reakcióját?
- Milyen következtetéseket tud levonni az emlékezet működésének jellemzőiből azzal kapcsolatban, hogyan érdemes tanulni?
- Milyen tényezők játszanak szerepet a tanulás támogatásában?
- A saját tantárgyában / tantárgyaiban milyen tanulást segítő megoldások a leghatékonyabbak?

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Milyen szerepet játszanak a taneszközök a tanulás támogatásának folyamatában? Mutasson be egy, a saját műveltségterületén alkalmazható valamely taneszközt!

Fogalmak (pszichológia és köznevelés): a tanulás támogatása; önszabályozott tanulás; tanulóközpontú tanulási környezet; a motiváció, motivációelméletek, teljesítménymotiváció, adaptív tanulásszervezés; nevelés-oktatási stratégiák; a tanulás pszichológiai mechanizmusai; az emlékezet modelljei; a tanulás tanításának és támogatásának pszichológiai alapfogalmai, alapformái

5.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott szakirodalmak

Nevelés- és tanulásméleti kötelező irodalom

1. Arató, F., & Varga, A. (2012). *Együtt-tanulók kézikönyve – Bevezetés a kooperatív tanulás-szervezés rejtelmeibe* (Átdolgozott, bővített kiadás). Mozaik Kiadó. 72-96.
2. Dezső Renáta Anna (2014) (szerk.): *Differenciált tanulás-szervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával*. 1-2; 4-11; 13. fejezetek Pécs: PTE BTK NTI Differenciált tanulás-szervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával : megvalósított és reflektált óratervek a PTE tanárképzésében (oszk)
3. Kiterjesztett Bloom Taxonómia. In: Falus Iván (szerk). (2021): *Didaktika*. XVII. Fejezet. Budapest: Akadémiai Kiadó
4. Good, T. L. & Brophy, J. E. (2008). *Nyissunk be a tanterembe!* 2. kötet. Educatio Kht., Budapest. 9-50.

Ajánlott irodalom

1. Arató, F. (2020). A neveléstudományok gyermekképeről pedagógusoknak. In *Autonómia és felelősség*, Vol. V(1-4), 5-40.
2. Nissen, Peter – Iden, Uwe (1999): *Moderátoriskola*. Műszaki, Budapest.
3. Falus Iván (főszerk.), Szűcs Ida (Szerk. 2021): *Didaktika*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Nevelésszociológiai kötelező szakirodalom

1. Varga Aranka (2015): *Az inklúzió szemlélete és gyakorlata*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 17-86, 137-155. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23810>

Problématörténeti kötelező szakirodalom

1. Fischerné Dárdai Ágnes – Márhoffer Nikolett – Molnár-Kovács Zsófia – Szűcs-Rusznak Karolina (2015): *Tankönyvek, taneszközök a nevelés történetében. Comeniustól a kísérleti tankönyvekig*. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/tanknyvek_taneszkzok_a_nevels_trtnetben_comeniustl_a_ksrleti_tanknyv.html
2. Németh András (2004): *Az osztályterem és berendezésének történeti alakulása*. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 507-527.
3. Kárpáti Andrea – Molnár Gyöngyvér – Tóth Péter – Főző Attila László (szerk.) (2008): *A 21. század iskolája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 2008. (kiemelten: 9-41.) <http://download.microsoft.com/documents/hun/learning/books/21.szazad.pdf>

Ajánlott irodalom

1. Szűcs Zoltán (2021): *Az oktatás eszközei és digitális technikái*. In: Szűcs Ida (szerk.): *Didaktika*. Akadémiai Kiadó, Bp.
2. Kálmán Orsolya – Kopp Erika (2021): *A tanulási környezet*. In: Szűcs Ida (szerk.): *Didaktika*. Akadémiai Kiadó, Bp.
3. Karlovitz János – Karlovitz János Tibor (2003): *Korszerű oktatástechnológia*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

4. Kéri Katalin (szerk.) (2021): *Digitális és online lehetőségek, jó gyakorlatok a tanári munkában és a neveléstudományi kutatásokban az osztatlan tanár szakos hallgatóknak és gyakorló pedagógusoknak*. PTE BTK Neveléstudományi Intézet – PTE BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs. <https://bit.ly/3tfQ0FB>; <https://digitalia.lib.pte.hu/www/free/digi-online-lehetosegek-jo-gyakorlatok-pte-btk-ni-pecs-2021/index.html>

Pszichológiai kötelező irodalom

1. N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Bp. I. Kötet 301-246 és 387-451.

Köznevelési gyakorlat kötelező irodalma

1. Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához (szerk. Falus Iván) Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 2010. 326-336 <https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/falus-ivan-szerk-didaktika-nemzeti-tankonyvkiado-bp-2003-1291> (2025. 01. 15.)

6. témakör– A pedagógiai folyamatok és a tanulók értékelése

6.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanuláselméleti kérdések

- Mi a különbség az osztályozás, a minősítés és az értékelés fogalmai között?
- Miért probléma, ha az osztályozást jutalmazásra és büntetésre használják a gyakorlatban?
- Hogyan lehet túl lépni a jutalmazás és büntetés nevelési paradigmáján? Milyen modellt használhatunk helyette?
- Miért fontos az érzelmi intelligencia a szubjektív boldogulás és konstruktív életvitel és az iskolai nevelés szempontjából?
- Mit jelent a kritérium-orientált kompetencia alapú teljesítményértékelés? Hogyan alkalmazná saját tantárgyában?
- Mi az a formatív értékelés? Hogyan alkalmazná saját tantárgyában?
- Mi a metakognitív értékelés? Hogyan alkalmazná saját tantárgyában?
- Mi az a strukturális értékelés? Hogyan alkalmazná saját tantárgyában?

Fogalmak: osztályozás, minősítés, értékelés, értékartikuláció, kritérium-orientált kompetencia alapú teljesítményértékelés, formatív értékelés, metakognitív értékelés, strukturális értékelés, visszajelzés, szóbeli értékelés, írásbeli értékelés, szöveges értékelés, diagnosztikus értékelés, normatív értékelés, szummatív értékelés, önértékelés, tanulói énkép és önértékelés, az énkép fejlődése, tanári visszajelzés

Nevelésszociológiai kérdések

- Milyen országos és nemzetközi tanulói teljesítményméréseket ismer?
- Hogyan mutatná be és magyarázná el ezen mérések legfrissebb eredményeit nevelésszociológiai összefüggésben?
- Miként biztosítaná, hogy az értékelési folyamatai támogassák a tanulók önbizalmának növekedését és szociális beilleszkedését az iskolai közösségbe?
- Hogyan alakítana ki olyan értékelési rendszert, amely elősegíti a tanulók együttműködését, felelősségvállalását és demokratikus értékek iránti elköteleződését?

Fogalmak: OKM, PISA, TIMS, PIRLS, hatékonyság-eredményesség-méltányosság, kooperatív tanulás-szervezés, önszabályozó tanulás, Pygmalion-effektus

Pszichológiai kérdések

- Miért fontos az énkép és az önértékelés a tanulók iskolai életében? Milyen pedagógiai eszközökkel módosítható és fejleszthető a tanulók önértékelése?
- Mutassa be a diák munkájára, viselkedésére adott lehetséges tanári visszajelzéseket, különös tekintettel a hatásos és hatástalan dicséret jellemzőire!

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Foglalja össze a köznevelésben alkalmazandó kötelező méréseket!

Fogalmak (pszichológia és köznevelés): osztályozás, minősítés, pedagógiai értékelési típusok, (funkciók), teljesítményértékelések, önértékelés, tanulói énkép és önértékelés, az énkép fejlődése, tanári visszajelzés

6.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott szakirodalmak

Nevelés- és tanulásméleti kötelező irodalom

1. Arató Ferenc (2017): Az értékes gyermek – az értékelés negyedik dimenziója. Egy lehetséges fogalmi keretrendszer vázlata. In: Autonómia és Felelősség. III. évf. 2017/1-4. szám (5-29). Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
2. Arató Ferenc (2018): A négydimenziós értékelés néhány gyakorlati aspektusa. Új Pedagógiai Szemle 68. évf. 11-12. sz.
https://epa.oszk.hu/00000/00035/00190/pdf/EPA00035_upsz_2018_11-12_023-045.pdf
3. Bárdossy Ildikó – Dudás Margit: A tanulás tervezése és értékelése. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, 2010. (II. rész: 153-196)
4. Good, T. L. & Brophy, J. E. (2008). Nyissunk be a tanterembe! 3. kötet. Educatio Kht., Budapest. 81-123.
5. Gordon, T. (2001). Tanítsd gyermeked (ön)fegyelemre! Assertiv Kiadó, Budapest. 19-135.

Ajánlott irodalom

1. Dezső Renáta Anna (2015): A diverzitás lehetséges elméleti keretei a neveléstudományokban. In Autonómia és felelősség. Vol. I. 01. 32-44.
2. Goleman, D. (2002). Érzelmi intelligencia a munkahelyen. EDGE 2000, Budapest. 11. fejezet
3. Nissen, Peter – Iden, Uwe (1999): Moderátoriskola. Műszaki, Budapest.
4. Rapos Nóra (2021): Értékelés. In: Falus Iván (szerk.): Didaktika. Budapest: Akadémiai Kiadó
https://mersz.hu/dokumentum/m872d_369/#m872d_f19

Nevelésszociológiai kötelező szakirodalom

1. Varga Aranka (szerk.) (2015): A nevelésszociológia alapjai. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 49-78, 295-321. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/15560>

Pszichológia kötelező irodalom

1. N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. Osiris Kiadó, Bp. I. Kötet 97-122 és II. kötet 375-406.

Köznevelési gyakorlat kötelező irodalma

[32/2024. \(VIII. 8.\) BM rendelet a 2024/2025. tanév rendjéről 7. fejezet](#)

(A továbbiakban az aktuális tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletek)

7. témakör – A kommunikáció, a szakmai együttműködés és a pályaidentitás

7.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

Nevelés- és tanulásméleti kérdések

- Hogyan valósítható kölcsönös bizalomra épülő kommunikáció a tanulóközösségben, a kollégák között, vagy akár a szülőkkel? Milyen módszertanokat alkalmazna ennek elérésére?
- Hogyan alkalmazná az oktatás-nevelést támogató kommunikáció sajátosságait a tanulókkal és kollégákkal való kapcsolattartásban, különösen a digitális technológiák használatának szempontjából?

Fogalmak: kooperatív nevelőtestületi ülés, együttműködésre épülő értekezletek moderálása, partnerorientált szülői értekezlet megszervezése

Nevelésszociológiai kérdések

- Miként befolyásolja a tanári kommunikációt a tanulókat jellemző nyelvi kompetencia, az ebben megnyilvánuló különbségek figyelembevétele?

Fogalmak: nyelvi hátrány elmélete, kommunikatív kompetencia, Pygmalion-effektus

Problématörténeti kérdések

- Melyek a pedagógus professzió és -szerep fejlődéstörténeti változásainak meghatározó csomópontjai egészen napjainkig?

Fogalmak: pedagógusprofesszió, pedagógusszerep, pedagógussal szembeni elvárások, professziótörténet, pályaidentitás, pályaszocializáció, pedagógus életpálya modell

Pszichológiai kérdések

- Mutassa be a családi és az iskolai szocializáció különbségeit!
- Mitől van vagy milyen tényezőkön múlik/múlhat napjainkban egy tanár tekintélye?
- Mi a célja a tanárok iskolapszichológussal folytatott konzultációjának?
- Mutassa be a tanári kiégés jellemzőit, megelőzési lehetőségeit (különböző szinteken ki mit, tehet?) és a tanári stressz diákokra gyakorolt hatását!

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Említsen néhány, a köznevelési intézményekben jellemző kommunikációs konfliktust és mutassa be ezek elhárításának néhány lehetséges módját!

Fogalmak (pszichológia és köznevelés): a tanári szerep, a pedagógiai kommunikáció, pedagógusetika, segítő és támogató szakemberek az iskolákban

7.2. A témakörhöz ajánlott kötelező és ajánlott szakirodalmak

Nevelés- és tanulásméleti kötelező szakirodalom

1. Arató, F., & Varga, A. (2012). *Együtt-tanulók kézikönyve – Bevezetés a kooperatív tanulásszervezés rejtelmeibe* (Átdolgozott, bővített kiadás). Mozaik Kiadó. 84-96., 138-158.
2. Nissen, Peter – Iden, Uwe (1999): *Moderátoriskola*. Műszaki, Budapest. 89-203.
3. Szivák Judit - Péter Petra (2023): *A kezdő pedagógus*. In: Falus Iván (főszerk.) *Didaktika*, 22. Fejezet. Budapest: Akadémiai Kiadó
4. A PTE Pedagógusképző Központ tanárképzéshez kapcsolódó gyakorlatainak adekvát dokumentumai, különös tekintettel a tanárjelölt és a mentor feladatait, együttműködését szabályozó űrlapokra
<https://pedagoguskepzoekozpont.pte.hu/hu/hallgatoknak>

Ajánlott irodalom

1. Goleman, D. (2002). *Érzelmi intelligencia a munkahelyen*. EDGE 2000, Budapest
2. Gordon, T. (2001). *Tanítsd gyermeked (ön)fegyelemre!* Assertiv Kiadó, Budapest.
3. Mrázik, J. (2016). *Tanárkép, pedagógus pályakép, önreflexió*. Globe Edit. pp. 6-15.

Nevelésszociológiai kötelező szakirodalom

1. Varga Aranka (szerk.) (2015): *A nevelésszociológia alapjai*. PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. 49-78, 273-294. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/15560>
2. Orsós Anna (szerk.) (2015): *A romológia alapjai*: PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. <https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/34858?show=full>

Problématörténeti kötelező irodalom

1. Németh András (2004): *A pedagógusszerep történeti változásai*. In: Németh András – Pukánszky Béla: *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Bp. 457-503. (kiemelten: 463-503.)
2. Kozma Tamás: *Az összehasonlító neveléstudomány alapjai*. Új Mandátum Kiadó, Budapest, 2006. 151-169. (Pedagógusok c. egység)

Ajánlott irodalom

1. Németh András (2015): *A pedagógusképzés és pedagógusszerep története. A pedagógus szakma kialakulása és differenciálódása; a pedagógusokkal szemben megfogalmazott elvárások a történelem során*. In: Vörös Katalin (szerk.): *Neveléstörténet az osztatlan tanárképzésben*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs. https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/13/a_pedagoguskpzs_s_pedagogusszerep_trtnete.html
2. Keller Márkus (2010): *A kelet-közép-európai változat: a középiskolai tanárság professzionalizációja a 19. században Magyarországon*. *Korall*, 11. szám. 103-130.

Pszichológia kötelező irodalom

1. N. Kollár Katalin, Szabó Éva (szerk.) (2017): *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve*. Osiris Kiadó, Bp. I. Kötet 97-122 és II. kötet 315-332 és 407-455 és 489-500, illetve III. kötet 111-134.

Köznevelési gyakorlat kötelező irodalma

1. Buda, B. (2000). A közvetlen emberi kommunikáció modern elmélete és ennek pedagógiai perspektívái. In Balázs, S. (2000) (Ed.), A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái (37–66). Budapest: OKKER Kiadó

8. témakör – Autonómia és a felelősségvállalás

8.1. A témakörhöz kapcsolódó kérdések

- Hogyan tárhatja fel a saját pedagógiai nézeteit? Miért fontos, hogy tudatosítsa a saját értékeit és nézeteit?
- Mit jelent és miért fontos a reflektív gondolkodás a pedagógus pályán?
- Hogyan dolgozna azon, hogy a tantestületben az együttműködés és felelősségvállalás meghatározó legyen?
- Hogyan járulhat hozzá a kritikai gondolkodás és a reflektivitás a pályaidentitás alakulásához, az autonóm és felelős professzionalizációhoz, szakmai szocializációhoz?

Fogalmak: tanárkép, pedagógus pályakép, önreflexió, autonómia, felelősség, reflektivitás, kritikai szemlélet, szakmai és érdekviseleti együttműködések jelentősége a pálya alakításában

Köznevelési gyakorlat kérdései

- Mutassa be a pedagógus életpályamodell egyes szakaszait, a szakaszokra jellemző elvárásokat!

Fogalmak: az iskola mint szervezet, autonómia; a tekintély és hatalom, a nevelőtestület mint csoport, pedagógus életpálya

8.2. A témakörhöz kapcsolódó kötelező és ajánlott szakirodalmak

Neveléstudományi kötelező szakirodalom

1. Arató, F., & Varga, A. (2012). *Együtt-tanulók kézikönyve – Bevezetés a kooperatív tanulásszervezés rejtelmeibe* (Átdolgozott, bővített kiadás). Mozaik Kiadó.
2. Bárdossy Ildikó - Dudás Margit - Pethóné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika (szerk) (2007): *A kritikai gondolkodás fejlesztése – az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei. Válogatás pedagógusok és pedagógusjelöltek munkáiból.* Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
3. Dudás, M. (2006). A belépő nézetek feltárása – bevezetés a „saját pedagógiába”. In *Tananyagok a pedagógia szakos alapképzéshez* (pp. 150–170).
4. Szivák Judit (2010): *A reflektív gondolkodás fejlesztése.* Budapest: MATEHESZ
https://tehetseg.hu/sites/default/files/04_kotet_net.pdf
5. Mrázik Julianna (2015). *Nevelés és iskola.* Ad Librum Kiadó. ISBN 978 615 5110 74 0 pp. 85-104.

Ajánlott irodalom

1. Mrázik, J. (2016). *Tanárkép, pedagógus pályakép, önreflexió.* Globe Edit. ISBN 978 3 330 80696 2 pp. 6-15.

A köznevelési gyakorlat kötelező irodalma

[Az e-portfólió szerepe a pedagógus-életpályamodellben](#)